

Rýchly komentár

Zahraničný obchod: Rýchly grafický pohľad
na heterogenitu či skôr homogenitu firiem
obchodujúcich so Spojeným kráľovstvom

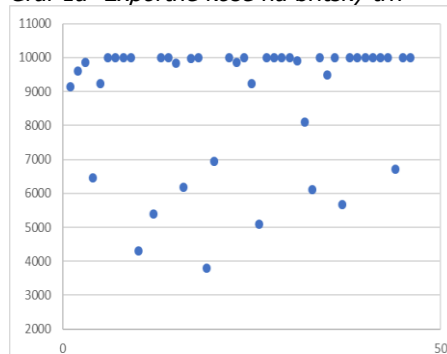
Brexit vnáša neistotu do obchodovania so Spojeným kráľovstvom. Pritom najväčší slovenskí vývozcovia do UK nemajú žiaducu diverzifikáciu exportu, ktorá by tlmila ich výpadky tržieb v prípade zavedenia obchodných bariér. Exportné koše najväčších exportérov do UK sú úzko tovarovo koncentrované na zopár tovarových skupín. Tak produktová, ako aj teritoriálna diverzifikácia je relatívne slabá a nejaví sa ako faktor, ktorý by zmiernoval volatilitu tržieb inkasovaných z exportu do UK. Volatilitou boli poznačené už exportné tržby v roku 2018, kedy cezhraničný export zo Slovenska do UK poklesol po 7 rokoch rastu o 7 %.

Brexit prináša očakávanie zmien v podmienkach obchodovania so Spojeným kráľovstvom (UK). Firmám hrozia výpadky, resp. zvýšená volatilita exportných tržieb. **Volatilitu tržieb môže zmierniť produktová diverzifikácia vývozu firmy¹**, najmä ak zohľadníme, že rozptýl výšky colných aj netarifných bariér na rôzne tovary je dosť výrazný. Ak firma vyváža viac tovarov, potom by v prípade zavedenia WTO taríf mohli byť výpadky tržieb z najviac zaťažených produktov sčasti kompenzované tržbami z nezaťažených produktov.

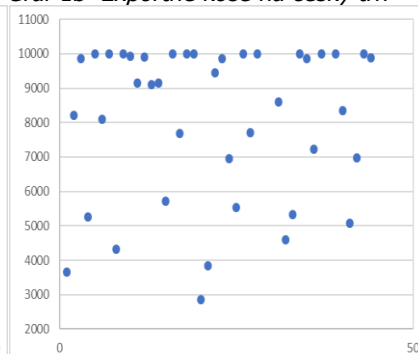
Exportné koše 50 najväčších slovenských vývozcov do UK sú však značne koncentrované (Graf 1a). Zaujímavé je, že vývoz tých istých firiem do Českej republiky je tovarovo bohatší (Graf 1b). Nejde teda o výnimočne špecializované firmy, ale **úzko vymedzené slovensko-britské obchodné vzťahy**, užšie v porovnaní s rozvinutými slovensko-českými obchodnými vzťahmi tých istých firiem. **Produktová diverzifikácia vývozu na britský trh sa teda nejaví ako faktor, ktorý by mohol tlmiť zvýšenú volatilitu exportných tržieb po brexite.**

Produktová koncentrácia významných vývozcov do UK, meraná HHI

Graf 1a Exportné koše na britský trh

Graf 1b Exportné koše na český trh

Zdroj: ŠÚ SR, výpočty NBS.

Poznámky:

HHI (Herfindahl-Hirschmanov index)

– súčet druhých mocnín podielov komodít z vývozu, max.hodnota 10000 znamená, že firma vyváža 1 produkt, resp. 1 skupinu rovnakých produktov.

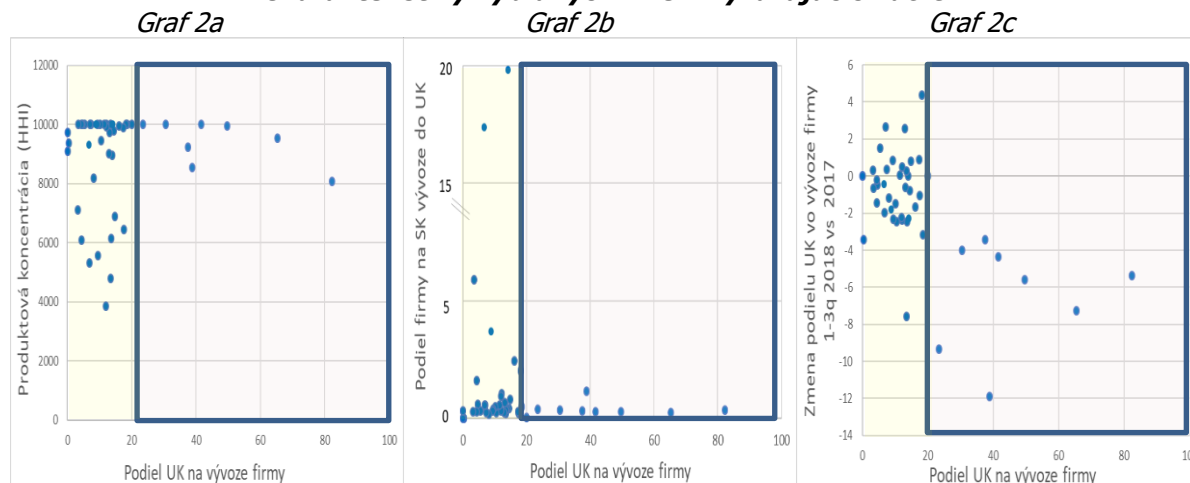
Vzorka firiem pozostáva z 50 najväčších exportérov do UK, ktorí tvoria 70% slovenského vývozu tovarov do UK (abstrahované od nerastných palív).

¹ Z empirických štúdií vyplývajú aj ďalšie zmiernujúce faktory na volatilitu tržieb (veľkosť, vek firmy a pod.), ktorým sa tento grafický pohľad nevenuje.

Najväčší exportéri do UK zároveň majú aj **pomerne vysokú teritoriálnu koncentráciu vývozu**. Aj keď v ostatných štyroch rokoch aspoň raz vyviezli do jedného zo 160 štátov, najvyššie odbery produkcie sa koncentrujú na Nemecko a štáty V3 ako dôsledok integrácie do globálnych hodnotových reťazcov. **V tejto súvislosti bude pružnosť presunu odbytov po brexite pravdepodobne viac otázkou transformácie reťazcov a rozhodnutia materských firiem ako hľadania náhradných trhov vo vlastnej réžii.**

Pokiaľ ide o teritoriálnu previazanosť s UK, zmeneným podmienkam po brexite budú čeliť najmä **firmy so zásadným podielom UK na firemnom vývoze** (Graf 2a). Práve tie na britský trh vyvážajú jeden alebo príliš málo produktov (Graf 2a) a pritom sa minimálne² podieľajú na slovenskom vývoze do UK (Graf 2b). Čiže **prípadné výpadky exportu sú ohrozením pre firmu, ale celoeconomické výsledky výraznejšie neohrozujú.**

Charakteristiky vybraných firiem vyvážajúcich do UK

Zdroj: ŠÚ SR, výpočty NBS.

Miera ohrozenia pre samotné firmy sa však znižuje pri pohľade na Graf 2c: **firmy so zásadným podielom UK na vývoze už v priebehu roka 2018 znížili exportnú expozíciu voči UK**. Vývoz do UK síce obmedzili, celkový vývoz im však neklesol (Graf 3a), keďže časť britských tržieb bola nahradená inými trhmi (najmä Nemecko, Rakúsko). Prepadu zabránili pravdepodobne firmy vyvážajúce tovary spotrebného charakteru.

Nielen firmy so zásadným podielom obmedzili význam UK v rámci svojho odberateľského portfólia. Celkovo sa **v roku 2018 zo Slovenska do UK vyviezlo o 7 % menej tovarov ako v predchádzajúcom roku**. Pokles o 7 % nasledoval po 7 rokoch nepretržitého dynamického rastu. Vývoz automobiliek pritom vzrástol (o necelé 4 % medziročne), a to iba zintenzívnením vývozu koncom roka, čo môže byť znakom predzásobenia trhu.

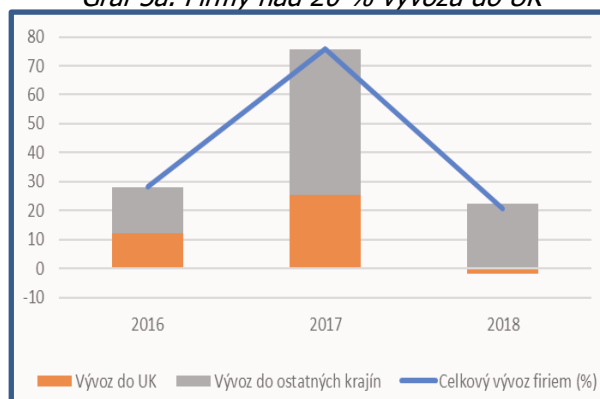
² Ak za „zásadný“ podiel UK na firemnom vývoze budeme považovať viac ako 20%, potom tieto firmy majú 3 % podiel na SK vývoze do UK (abstrahované od nerastných surovín).

Dopady snáh o presmerovanie exportu, resp. dopady slabnúceho britského dopytu na celkový export jednotlivých firiem boli diferencované:

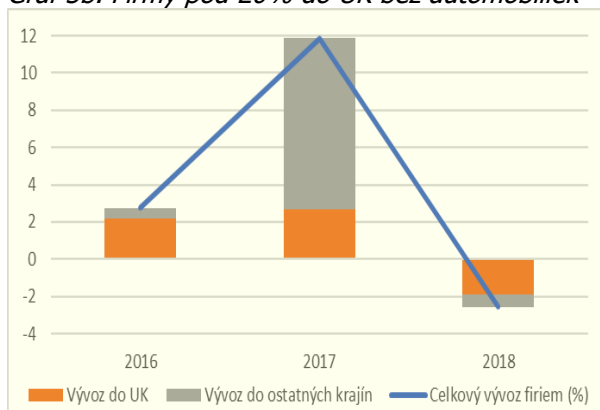
- **Výsledný rast exportu** v roku 2018 za celú vzorku 50 firiem bol vysoko plusový,
- avšak len vďaka prednastavenému biznis modelu **automobiliek** (nové modely áut, presun výroby na SK).
- **Po odpočítaní vývozu automobiliek³ exporty firiem s menej zásadným podielom vývozu do UK⁴ nedosiahli úroveň predchádzajúceho roka.** Táto skupina firiem je závislá najmä od automobilového a elektrotechnického priemyslu a jej vývoz sa znížil najmä kvôli odstavkam v európskom automobilovom reťazci a klesajúcim reexportom elektroniky zo Slovenska.
- Už spomínanej skupine **firiem so zásadným podielom UK na vývoze sa celkový export zvýšil** vďaka typu exportovaných tovarov (konečné použitie).

Príspevky k medziročnej zmene vývozu v skupine firiem vyvážajúcich do UK (p. b., b. c.)

Graf 3a. Firmy nad 20 % vývozu do UK

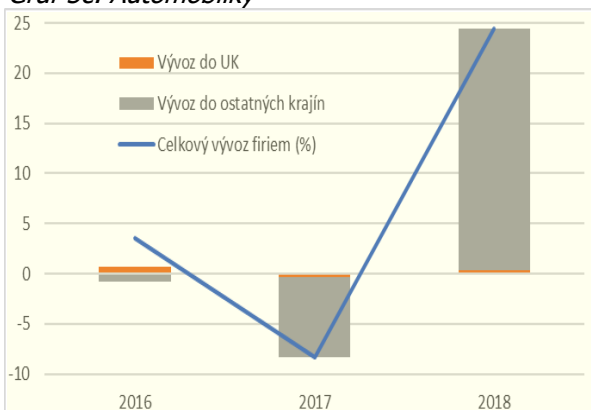

Graf 3b. Firmy pod 20% do UK bez automobiliek

Zdroj: ŠÚ SR, výpočty NBS.

Graf 3c. Automobilky

Zdroj: ŠÚ SR, výpočty NBS.

³ 41 % podiel na SK vývoze do UK (abstrahované od nerastných surovín)

⁴ 26 % podiel na SK vývoze do UK (abstrahované od nerastných surovín)

Záver

Vývoj v roku 2018 naznačil oslabovanie slovensko-britských obchodných vzťahov. V dôsledku slabej produktovej a teritoriálnej diverzifikácie exportu firiem, ktoré vyvážajú do UK, pretrváva riziko zvýšenej volatility exportných tržieb. V roku 2018 bola zrejmá snaha skupiny firiem (najviac závislých od britského trhu) presmerovať časť produkcie na iné trhy. Ich dopad na vývoj celkového exportu je však minimálny. Automobilky, teda subjekty s najväčším efektom na celoeconomické výsledky, síce zvýšili exportný výkon do UK, ale mohlo ísť o predzásobenie. Ich pozícia v meniacom sa globálnom vývoji zvyšuje riziko volatility exportných tržieb bez ohľadu na brexit. V skupine ostatných (od britského trhu menej závislých) firiem existuje kvôli previazanosti na automobilový priemysel dvojité problémy, ktorý sa plasticky ukázal práve v minulom roku: výpadok teritória spojený s výpadkom produkcie v reťazci znižuje celkový export, nielen export do ohrozeného štátu.

Anna Vladová
(analytici@nbs.sk)